

Samfundsvidenskabelig selvransagelse

I en let læst og interessant bog introducerer Heine Andersen, Sociologisk Institut Københavns Universitet, nogle af de klassiske problemstillinger indenfor samfundsvidenskabernes videnskabsteori, der samtidig viser sig at være højaktuelle. Det gør han i bogen, *Samfundsvidenskaber i kontekst*, der er en del af en ny serie om videnskabsteori udgivet af Roskilde Universitetsforlag.

Heine Andersen. *Samfundsvidenskaber i kontekst*.
Roskilde Universitetsforlag. 2002. 146 sider. 138 kr.

af Sidsel Hougaard Andersen

"Er samfundsforskning en neutralt oplysende 'fritsvævende intelligentsia' eller magtens tjener?" (s. 128). En meget udbredt selvforståelse indenfor statskundskab, sociologi, økonomi etc. er, at de leverer værdineutral forskning. Men med ovenfor nævnte spørgsmål ønsker Heine Andersen at belyse forskellige aspekter af debatten om samfundsvidenskabens værdineutralitet.

Samfundsvidenskaben beskrives som en moderne *videnskab*. Den er opstået i den tidlige moderne periode, der kendetegnes ved en adskillelse mellem videnskabelige teorier og moralsk-normative idealer, mellem beskrivelse og vurdering, mellem er og bør. Således har samfundsvidenskaben fra starten været forbundet med et krav om at skulle være beskrivende frem for vurderende. I *Samfundsvidenskaber i kontekst* behandles forskellige aspekter af "værdidebatten": Kan kravet om værdifri forskning opretholdes i praksis? Hvilke faktorer virker forstyrrende for adskillelsen mellem er og bør? etc. Desuden introduceres til alternative forestillinger om, hvad der er samfundsvidenskabens rolle. Det påpeges, at nogle teorier indenfor samfundsvidenskaben (den kritiske del af samfundsteorien) som en nødvendighed baserer sig på ekspliciterede normative fundament. Og at altså ikke alle dele af samfundsvidenskaben gør krav på en fordring om udelukkende at være beskrivende.

Som *Samfundsvidenskaber i kontekst* klart viser, har "værdidebatten" mange aspekter, og bogens tykkelse taget i betragtning kommer Heine Andersen godt omkring mange af de relevante emner. Bogen virker dog til tider noget rodet. F.eks. kan det være svært at holde de forskellige aspekter

[1]

af debatten adskilt fra hinanden. Således kunne der med fordel skelnes noget tydeligere mellem på den ene side partikulære interesser og værdiers indflydelse på forskningen og på den anden side (påståede) universelle værdisæt som grundlag for en teori. Desuden ville bogen blive nemmere at overskue med en ordentlig indledning, der introducerede til de væsentlige problemstillinger.

Men når alt kommer til alt er det en in-teressant og aktuel problemstilling, Heine Andersen introducerer. Et af de konkrete emner, der tages op, er, i hvor høj grad samfundsforskningen er påvirket af sine omgivelser – især erhvervsliv og statsmagt. At denne problemstilling er aktuel ses bl.a. af debatten omkring Danmarks nye universitetsreform. Heine Andersens bog introducerer centrale begreber som fri forskning, værdifri forskning, anvendt forskning etc., som sætter en i stand til at kunne vurdere bl.a. den debat, der i øjeblikket foregår på universitetsområdet. Vil en ekstern styring af universiteterne true den fri forskning? Hvis ja, er dette et problem?

Heine Andersens bog er henvendt til videnskabsteoriundervisningen på højere læreanstalter. I en sådan sammenhæng vil den udgøre et relevant input, da den er velskrevet, let læst og præsenterer mange væsentlige begreber indenfor samfundsvidenskabernes videnskabsteori. Derfor vil jeg bestemt anbefale *Samfundsvidenskaber i kontekst* til enhver, der ønsker at få et overordnet indblik i samfundsvidenskabens historie og en af de mest centrale problemstillinger i forhold til samfundsvidenskabernes videnskabsteori: spørgsmålet om værdiers betydning for og rolle i forskningsprocessen.